

УДК 657.45:368

А. Г. Єфременко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри управління та адміністрування

Придніпровський інститут Приватного акціонерного товариства

"Вищий навчальний заклад "Міжрегіональна Академія Управління персоналом"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6212-0660>**Ю. А. Малашенко,**

к. е. н., доцент кафедри управління та адміністрування

Придніпровський інститут Приватного акціонерного товариства

"Вищий навчальний заклад "Міжрегіональна Академія Управління персоналом"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5748-8906>**В. В. Татарінов,**

к. е. н., доцент кафедри економічного проектування та маркетингу,

Придніпровський інститут Приватного акціонерного товариства

"Вищий навчальний заклад "Міжрегіональна Академія Управління персоналом"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7373-1267>**В. Г. Гноєвий,**

к. е. н., доцент, доцент кафедри економічного проектування та маркетингу,

Придніпровський інститут Приватного акціонерного товариства

"Вищий навчальний заклад "Міжрегіональна Академія Управління персоналом"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1669-9680>**А. В. Івко,**

старший викладач кафедри управління та адміністрування,

Придніпровський інститут Приватного акціонерного товариства

"Вищий навчальний заклад "Міжрегіональна Академія Управління персоналом"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4083-3678>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.2.174

ГАРМОНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ТА ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ УПРОВАДЖЕННЯ МСФЗ 17 "СТРАХОВІ КОНТРАКТИ"

A. Yefremenko,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Management and Administration, Prydniprovskiy Institute of the Private Joint Stock Company "Higher Education Institution "Interregional Academy of Personnel Management"

Yu. Malashenko,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management and Administration, Prydniprovskiy Institute of the Private Joint Stock Company "Higher Education Institution "Interregional Academy of Personnel Management"

V. Tatarinov,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economic Design and Marketing, Prydniprovskiy Institute of the Private Joint Stock Company "Higher Education Institution "Interregional Academy of Personnel Management"

V. Hnoievyi,

PhD in Economic, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Economic Design and Marketing, Prydniprovskiy Institute of the Private Joint Stock Company "Higher Education Institution "Interregional Academy of Personnel Management"

A. Ivko,

Senior Lecturer of the Department of Management and Administration, Prydniprovskiy Institute of the Private Joint Stock Company "Higher Education Institution "Interregional Academy of Personnel Management"

HARMONIZATION OF ACCOUNTING AND TAX ACCOUNTING OF INSURANCE COMPANIES UNDER THE IMPLEMENTATION OF IFRS 17 "INSURANCE CONTRACTS"

У статті досліджується трансформація систем бухгалтерського та податкового обліку в українському страховому секторі в контексті впровадження МСФЗ 17. Розглядаються ключові зміни у методах оцінки страхових зобов'язань, зокрема врахування грошових потоків для виконання зобов'язань, застосування ризикового коригування та

поступове визнання доходів через контрактну сервісну маржу (CSM). Впровадження цих механізмів призводить до виникнення тимчасових податкових різниць і підвищує податкові ризики для страхових компаній.

Проаналізовано проблеми узгодження бухгалтерського та податкового обліку, складність інтеграції нових процедур, необхідність адаптації інформаційних систем і підвищення кваліфікації фахівців, а також наслідки для фінансової прозорості та управління ризиками.

Запропоновано напрями гармонізації облікових і податкових підходів, включно з удосконаленням нормативно-го забезпечення, інтеграцією бухгалтерського, актуарного та податкового обліку, підвищенням кваліфікації персоналу та впровадженням превентивних механізмів взаємодії з контролюючими органами. Реалізація цих заходів сприятиме зниженню облікових і податкових ризиків, підвищенню якості фінансової звітності та ефективності діяльності страхових компаній, а також забезпеченню прозорості й стабільності страхового ринку України.

The article examines the comprehensive transformation of accounting and tax systems in the Ukrainian insurance sector in the context of IFRS 17 implementation, emphasizing the interrelationship between financial reporting, tax compliance, and risk management. It analyzes the key methodological changes introduced by IFRS 17, including the measurement of insurance liabilities based on fulfilment cash flows, the incorporation of risk adjustments to reflect compensation for uncertainty, and the recognition of revenue through the contractual service margin (CSM). These changes fundamentally alter the timing and pattern of profit recognition compared to previous standards.

The study highlights the challenges insurers face in reconciling accounting and tax reporting, particularly due to the absence of tax regulations that fully reflect IFRS 17 mechanisms. This mismatch results in the emergence of significant temporary tax differences and increased exposure to tax audits and disputes. The article further analyzes the practical implications of these transformations, including the need to integrate accounting, actuarial, and tax data; adapt internal control systems; develop detailed accounting policies; and implement automated information systems to ensure accurate reporting and regulatory compliance.

Additionally, the article explores the effects on policyholders, demonstrating how changes in revenue recognition and liability measurement influence insurance pricing, product design, and transparency in financial reporting.

By reviewing recent academic research, regulatory guidance, and international best practices, the study identifies key strategies for harmonizing accounting and tax frameworks. These strategies include legislative adaptation, enhanced methodological guidance from regulators, continuous professional development, and proactive communication with tax authorities.

The findings suggest that successful IFRS 17 adoption not only improves the reliability and comparability of financial statements but also requires a coordinated approach among insurers, regulators, and professional communities to mitigate tax risks, ensure the proper recognition of deferred tax assets and liabilities, and strengthen financial stability, corporate governance, and decision-making in the insurance sector.

The article concludes that the integration of accounting and tax perspectives is essential for accurately reflecting the economic substance of insurance operations and for supporting sustainable growth, operational efficiency, and effective risk management in the evolving Ukrainian insurance market.

Ключові слова: МСФЗ 17, страхування, бухгалтерський облік, податковий облік, оподаткування, тимчасові податкові різниці, податкові ризики, фінансова звітність.

Key words: IFRS 17, insurance, accounting, tax accounting, taxation, temporary tax differences, tax risks, financial reporting.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасний етап розвитку страхового ринку характеризується посиленням вимог до прозорості фінансової звітності, порівнюваності фінансових показників та ефективності управління ризиками, що обумовлює необхідність трансформації обліку страхових операцій. Впровадження МСФЗ 17 "Страхові контракти" відповідає на методологічні суперечності попе-

редніх підходів та змінює логіку формування фінансових результатів страховиків.

Перехід на МСФЗ 17 передбачає відмову від премієорієнтованої моделі обліку на користь сервісної концепції визнання доходів, що базується на оцінці грошових потоків для виконання зобов'язань, застосуванні ризикового коригування та формуванні контрактної сервісної маржі. Така трансформація підвищує аналітичну цінність фінансової звітності для інвесторів і регуляторів, водночас ускладнює облікові процедури, посилюючи роль профе-

сійного судження та загострюючи проблему узгодження бухгалтерського й податкового обліку.

В українських умовах ці проблеми стають особливо актуальними через недостатню адаптацію податкового законодавства та регуляторної практики до нових принципів обліку страхових контрактів.

Таким чином, трансформація обліку страхових операцій відповідно до МСФЗ 17 виходить за межі суто бухгалтерської проблематики і набуває міждисциплінарного характеру, поєднуючи питання фінансової звітності, оподаткування, регуляторного нагляду та управління ризиками. Її вирішення тісно пов'язане з розвитком теорії обліку страхових контрактів, гармонізацією бухгалтерського та податкового обліку, а також із практичними завданнями забезпечення податкової прозорості, фінансової стабільності страхових компаній і підвищення ефективності податкового контролю в умовах застосування МСФЗ 17.

У ширшому економічному контексті зазначені зміни впливають на фінансову стабільність страхового сектору, податкову дисципліну та ефективність державного фінансового контролю, що зумовлює їх значущість для системи економічної безпеки країни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання трансформації обліку страхових операцій та впровадження МСФЗ 17 поступово стають окремим напрямом наукових досліджень, проте багато аспектів залишаються недостатньо вивченими. Значний внесок у вивчення змін у фінансовій звітності страховиків зробили українські науковці О. М. Панченко та О. М. Мельник, які аналізують гармонізацію національних стандартів бухгалтерського обліку з вимогами МСФЗ 17, зазначаючи, що "впровадження МСФЗ 17 вимагає перегляду структури плану рахунків та методики формування фінансової звітності страховиків" [7].

В. В. Бобиль, О. А. Топоркова та І. Г. Аберніхіна досліджують вплив МСФЗ 17 на фінансово-економічну безпеку страхових компаній і підкреслюють необхідність адаптації облікових рішень та внутрішнього контролю до нових стандартів [1]. Теоретичні аспекти розвитку фінансової звітності та внутрішнього аудиту страховиків висвітлюють В. Ю. Френзель і Т. А. Слюніна, зазначаючи, що "ефективне застосування МСФЗ 17 потребує комплексної системи контролю для забезпечення достовірності актуарних оцінок і звітності" [9].

На практичному рівні, Національний банк України рекомендує інтеграцію бухгалтерських та актуарних процесів, модернізацію інформаційних систем і перегляд підходів до оцінки страхових зобов'язань.

Податкові наслідки трансформації обліку досліджує О. Малишкін, підкреслюючи, що "зміна принципів облікової оцінки формує нові підходи до визначення тимчасових різниць та відстрочених податкових зобов'язань" [5].

Незважаючи на наявні наукові напрацювання, комплексні дослідження, що одночасно охоплюють трансформацію бухгалтерського обліку страхових контрактів за МСФЗ 17 та її податкові наслідки в українських умовах, залишаються фрагментарними. Це обумовлює потребу у подальших дослідженнях, спрямованих на розробку інтегрованих підходів до узгодження бухгалтерського й податкового обліку страхових операцій.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз трансформації системи бухгалтерського обліку страхових контрактів у процесі впровадження МСФЗ 17 та обґрунтування напрямів узгодження бухгалтерського і податкового обліку страхових операцій з урахуванням чинного податкового законодавства України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Еволюція методів обліку страхових контрактів у міжнародній практиці відображає суттєві концептуальні зміни у фінансовій структурі страхового сектору. Перехід від МСФЗ 4 до МСФЗ 17 став ключовим кроком Ради з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB) у напрямі підвищення прозорості, порівнюваності та економічної обґрунтованості оцінки страхових зобов'язань. Впровадження нового стандарту трансформує не лише методологію бухгалтерського обліку, а й підходи до формування фінансового результату, управління ризиками та визначення податкових наслідків діяльності страховиків.

Для розуміння масштабу змін доцільно порівняти ключові принципи обліку страхових контрактів за МСФЗ 4 та МСФЗ 17:

Принцип відображення ризиків. МСФЗ 4 дозволяв застосовувати широкий спектр національних методик оцінки страхових резервів, здебільшого базуючись на історичних даних або консервативних припущеннях. Така варіа-

тивність спричиняла суттєві розбіжності у фінансовій звітності страховиків різних країн та ускладнювала порівняння показників. МСФЗ 17 запроваджує уніфікований підхід до оцінки ризику через ризикове коригування, що відображає компенсацію за невизначеність майбутніх грошових потоків та ґрунтується на економічно обґрунтованих припущеннях. Регулярне оновлення цього показника забезпечує більш достовірне відображення ризикового профілю страхових зобов'язань.

Принцип оцінки зобов'язань. За МСФЗ 4 використовувалися різні моделі оцінки, включно з неактуалізованими грошовими потоками, що часто не відповідало економічній сутності страхових контрактів. МСФЗ 17 базується на концепції грошових потоків виконання зобов'язань (*fulfilment cash flows*), які враховують очікувані грошові потоки, ризикове коригування та дисконтування за поточними ставками. Це забезпечує ринково орієнтовану оцінку страхових зобов'язань і підвищує чутливість балансових показників до змін економічного середовища.

Принцип визнання доходів. МСФЗ 4 не передбачав єдиного підходу до визнання доходів від страхування, що спричиняло значні розбіжності у фінансових результатах страховиків. МСФЗ 17 запроваджує принцип поступового визнання доходу у міру надання страхових послуг. Основним інструментом є контрактна сервісна маржа (*CSM*), яка відображає відстрочений прибуток і визнається протягом строку дії контракту. Це усуває дострокове визнання прибутку та забезпечує відповідність між ризиком, послугами і фінансовим результатом.

Принцип розкриття інформації. МСФЗ 17 суттєво розширює вимоги до розкриття інформації у фінансовій звітності, зокрема щодо припущень, змін у *CSM*, аналізу чутливості та джерел ризиків. Порівняно з МСФЗ 4, це забезпечує вищий рівень прозорості та підвищує аналітичну цінність звітності для інвесторів і регуляторів.

Перехід на МСФЗ 17 був зумовлений комплексом економічних та регуляторних факторів, серед яких глобалізація страхових ринків, неоднорідність національних практик обліку, зростаючі потреби інвесторів у порівнюваній фінансовій інформації, розвиток ризик-орієнтованого нагляду та цифровізація страхового сектору.

Основними концептуальними елементами МСФЗ 17 є грошові потоки виконання зобов'язань, ризикове коригування та контрактна сервісна маржа (*CSM*). Використання цих ме-

ханізмів забезпечує точне відображення економічної сутності страхових операцій, рівня ризику та формування обґрунтованої бази для визначення фінансового результату. Інтеграція зазначених елементів формує нову логіку обліку страхових контрактів, яка орієнтується не на рух премій, а на надання страхових послуг і управління ризиками.

МСФЗ 17 передбачає застосування трьох моделей оцінки страхових контрактів: загальної моделі (*General Measurement Approach, GMA*), преміального алокаційного підходу (*Premium Allocation Approach, PAA*) та моделі змінної винагороди (*Variable Fee Approach, VFA*), вибір яких визначає динаміку визнання доходів, рівень волатильності фінансового результату та характер податкових різниць.

Визнання та класифікація страхових контрактів за МСФЗ 17 базуються на групуванні контрактів за схожістю ризиків, строком дії та очікуваною прибутковістю, а також на чіткому визначенні меж контракту. Особливу увагу приділено ідентифікації збиткових контрактів, у яких очікувані витрати перевищують майбутні премії, що забезпечує своєчасне визнання збитків і підвищує достовірність фінансової звітності.

Порівняння з національними стандартами бухгалтерського обліку України показує, що МСФЗ 17 значно ускладнює методологію оцінки страхових контрактів, водночас підвищуючи її аналітичну цінність. Національна практика не передбачала обов'язкового групування контрактів і поступового визнання прибутку, що обмежувало можливості ефективного управління фінансовим результатом і податковими ризиками.

Оцінка страхових зобов'язань за МСФЗ 17 здійснюється на двох етапах: первісного визнання та подальшої оцінки. Первісна оцінка включає прогнозування майбутніх грошових потоків, визначення ризикового коригування та розрахунок контрактної сервісної маржі (*CSM*). Подальша оцінка передбачає регулярне оновлення припущень, дисконтування та коригування ризикового профілю, що забезпечує актуальність фінансової інформації та своєчасне виявлення збиткових контрактів.

Впровадження МСФЗ 17 безпосередньо впливає на структуру та зміст фінансової звітності страховиків. Зокрема, змінюється модель формування балансових показників: страхові зобов'язання оцінюються на основі грошових потоків виконання зобов'язань із урахуванням дисконтування та ризикового ко-

ригування. Це призводить до підвищення волатильності зобов'язань і капіталу та змінює інформаційну насиченість Звіту про фінансовий стан.

У Звіті про фінансові результати відбувається принципова трансформація структури доходів: страхові премії перестають бути базовим показником доходу, натомість основним стає дохід від надання страхових послуг, сформований через поступове вивільнення контрактної сервісної маржі. Такий підхід змінює динаміку фінансового результату у часі та ускладнює порівняння з показниками, сформованими за національними стандартами.

Зміни у фінансовій звітності страховиків створюють низку податкових викликів. Податкове законодавство України наразі не враховує концепцію контрактної сервісної маржі та не передбачає визнання доходів за принципом надання страхових послуг. Це призводить до системної невідповідності між бухгалтерським і податковим обліком доходів, яка проявляється у розбіжностях між фінансовим результатом до оподаткування та об'єктом оподаткування податком на прибуток.

Основним податковим наслідком є виникнення тимчасових податкових різниць, пов'язаних із відстроченим визнанням доходу за МСФЗ 17 у порівнянні з податковим обліком, орієнтованим на нарахування або отримання страхової премії. Це потребує формування відкладених податкових активів і зобов'язань, а також розробки детальної аналітики для моніторингу їх динаміки.

Різниця між бухгалтерським і податковим обліком посилюється через різні підходи до оцінки зобов'язань. У бухгалтерському обліку застосовується дисконтування та регулярне оновлення актуарних припущень, тоді як у податковому обліку такі коригування, як правило, не визнаються. Це створює додаткові різниці, ускладнює узгодження облікових даних і підвищує податкові ризики страхових компаній.

Застосування МСФЗ 17 не змінює безпосередньо податкову базу, однак суттєво трансформує фінансовий результат, який слугує основою для визначення об'єкта оподаткування. Відсутність адаптації податкового законодавства до механізмів контрактної сервісної маржі, дисконтування та актуарних оцінок зумовлює виникнення значних тимчасових податкових різниць і підвищує ризики податкових спорів.

Зміни у моделі обліку впливають не лише на діяльність страховиків, а й на облік страхових операцій у страхувальників. Для страховиків головною проблемою є ускладнення облікових процедур, необхідність інтеграції бухгалтерських та актуарних розрахунків, підвищені вимоги до якості даних та професійного судження. Впровадження МСФЗ 17 вимагає перегляду внутрішніх регламентів, облікової політики та інформаційних систем, що супроводжується додатковими витратами та ризиком помилок на етапі трансформації.

Для страхувальників зміни проявляються опосередковано, але суттєво впливають на облік страхових витрат і зобов'язань. Оскільки фінансова звітність страховиків формується за новими принципами, змінюється структура страхових платежів, розподіл вартості страхового покриття у часі та інформаційне наповнення договорів страхування. Це ускладнює визначення моменту визнання витрат у бухгалтерському та податковому обліку страхувальників, особливо у випадку довгострокових або комплексних страхових програм.

Проблемним аспектом є відсутність прямої синхронізації між підходами МСФЗ 17 та податковими правилами щодо обліку страхових операцій як для страховиків, так і для страхувальників. Різні моменти визнання доходів і витрат, застосування дисконтування та актуарних оцінок у бухгалтерському обліку й їхнє ігнорування у податковому обліку формують стійкі тимчасові різниці та підвищують рівень податкової невизначеності.

Особливу увагу потребують ризики податкових перевірок, що зростають у контексті переходу на МСФЗ 17. Значні відмінності між бухгалтерським фінансовим результатом та показниками податкового обліку можуть розцінюватися контролюючими органами як потенційні податкові ризики. Зокрема, відстрочене визнання доходів через контрактну сервісну маржу, використання актуарних припущень та дисконтування грошових потоків привертає підвищену увагу під час перевірок.

Для страховиків це створює ризик донарахування податкових зобов'язань у разі недостатнього обґрунтування застосованих методик або розбіжностей між обліковою політикою та фактичною практикою. Для страхувальників ризики полягають у можливих претензіях щодо правомірності включення страхових платежів до складу витрат, особливо коли умови договорів і порядок їх відображення в обліку не забезпечують чіткого зв'язу-

ку між витратами та господарською діяльністю.

Таким чином, впровадження МСФЗ 17 формує комплексні облікові та податкові виклики для всіх учасників страхових відносин. Перехід на новий стандарт супроводжується низкою додаткових проблем, що виникають безпосередньо на етапі імплементації та подальшого застосування.

Однією з ключових проблем для страховиків є складність переходу від існуючих облікових моделей до вимог МСФЗ 17. Процес трансформації потребує ретроспективних розрахунків, відновлення історичних даних та побудови нових актуарних моделей, що за умов обмеженості інформаційних ресурсів не завжди є повністю здійсненним. Це підвищує ризик застосування спрощених припущень, які можуть впливати на достовірність фінансової звітності.

Суттєвою проблемою залишається відсутність уніфікованої практики застосування професійного судження. МСФЗ 17 надає страховикам значну свободу у виборі методів оцінки грошових потоків, ризикового коригування та ставки дисконтування. У разі відсутності детальних національних роз'яснень це призводить до неоднорідності підходів, що ускладнює порівнянність фінансової звітності та може стати предметом спорів із контролюючими органами.

В обліковій площині проблемним залишається питання узгодження бухгалтерського та управлінського обліку. Дані, сформовані відповідно до МСФЗ 17, не завжди придатні для оперативного управління страховим портфелем, що змушує компанії вести паралельні облікові системи. Це збільшує адміністративне навантаження та ризик розбіжностей між різними інформаційними базами.

У сфері оподаткування додаткові труднощі пов'язані з відсутністю чітких механізмів врахування результатів актуарних оцінок у податковому обліку. Використання дисконтування, перегляду припущень та переоцінки зобов'язань у бухгалтерському обліку не має прямого відображення в Податковому кодексі України, що поглиблює розрив між фінансовим результатом за МСФЗ 17 та податковим прибутком.

Перехідний період також супроводжується підвищеними ризиками податкових перевірок, оскільки різкі зміни показників фінансової звітності можуть трактуватися як наслідок агресивного податкового планування. Недостатня прозорість розрахунків контрактної сервісної маржі, відсутність детального доку-

ментування припущень і методик, а також часті коригування облікових оцінок підвищують ймовірність податкових спорів і донарахувань.

Кадровий аспект впровадження МСФЗ 17 також є проблемним. Брак фахівців, які одночасно володіють знаннями у сфері бухгалтерського обліку, актуарних розрахунків та податкового законодавства, ускладнює якісну імплементацію стандарту та підвищує операційні ризики страховиків.

У цілому зазначені проблеми свідчать, що перехід на МСФЗ 17 є не лише технічним оновленням стандартів обліку, а комплексною трансформацією фінансово-облікової та податкової системи страхових компаній, що потребує системного підходу, методичної підтримки регулятора та поступової адаптації національного податкового середовища до нових принципів обліку.

Окремо слід виділити проблеми, характерні для української практики впровадження МСФЗ 17. Насамперед це відсутність детальних методичних роз'яснень Національного банку України щодо практичного застосування окремих положень стандарту в контексті регуляторної звітності страховиків. Невизначеність у тлумаченні вимог до оцінки страхових зобов'язань та розкриття інформації ускладнює узгодження фінансової звітності за МСФЗ 17 із формами звітності, що подаються до регулятора.

Додатковою проблемою є розбіжність між строками та форматами подання фінансової звітності за міжнародними стандартами і регуляторної звітності до НБУ. Це змушує страховиків здійснювати трансформаційні коригування у стислі терміни, що підвищує ризик технічних помилок і знижує якість фінансової інформації.

У реаліях українського страхового ринку загострюється проблема взаємодії між бухгалтерським обліком, податковим обліком та регуляторним наглядом. Податкові органи та регулятор можуть по-різному інтерпретувати результати актуарних оцінок і зміни фінансових показників, що створює додаткову невизначеність для страховиків і підвищує ризик подвійного контролю.

Крім того, відсутність усталеної судової та адміністративної практики щодо податкових спорів, пов'язаних із застосуванням МСФЗ 17, посилює ризики для страховиків у разі перевірок. За таких умов навіть формально коректне застосування стандарту може стати предметом оскарження, що вимагає від компаній підвищеної уваги до документування обліко-

вих рішень та обґрунтування професійних суджень.

Систематизуючи викладене, доцільно виділити ключові зміни, проблеми та ризики, що супроводжують впровадження МСФЗ 17, що дозволяє більш чітко оцінити їхній вплив на бухгалтерський та податковий облік страхових операцій і підкреслити напрями для подальшої гармонізації облікових практик.

1. Трансформація фінансової звітності страховиків. МСФЗ 17 змінює структуру фінансової звітності через запровадження нових облікових категорій (CSM, ризикове коригування, fulfilment cash flows) та перегляд логіки формування фінансового результату. Прибуток страховика більше не визначається надходженням страхових премій, а формується за принципом надання послуг, що ускладнює інтерпретацію показників фінансової звітності для її користувачів, зокрема податкових органів та страхувальників.

2. Неспроможність прямого зіставлення бухгалтерського й податкового обліку. Поступове визнання доходів через CSM, застосування дисконтування та актуарних припущень спричиняє значні тимчасові податкові різниці. У разі відсутності адаптованих податкових норм бухгалтерський фінансовий результат за МСФЗ 17 не співпадає з об'єктом оподаткування, що ускладнює податкові розрахунки та підвищує ризик донарахувань під час перевірок.

3. Проблеми обліку та оподаткування у перехідний період. Основні складнощі включають високу залежність облікових показників від професійного судження, дефіцит актуарних спеціалістів, значні витрати на модернізацію інформаційних систем та необхідність ведення паралельного бухгалтерського й податкового обліку. Для малих і середніх страховиків це може призводити до формального впровадження стандарту без повного відображення його економічної сутності.

4. Наслідки для страхувальників. Зміни в підходах до визнання доходів і оцінки страхових ризиків впливають на формування тарифів, ціноутворення страхових продуктів та рівень прозорості інформації про фінансову стабільність страховиків. Ускладнена фінансова звітність за МСФЗ 17 може знижувати її зрозумілість для страхувальників, потребуючи додаткових пояснень з боку страхових компаній.

5. Податкові ризики. Відсутність усталеної практики податкового контролю щодо застосування МСФЗ 17, різне трактування CSM, ризикових коригувань та дисконтування, а також значна роль професійного судження підвищу-

ють ймовірність податкових спорів. Навіть формально правильне застосування стандарту може піддаватися сумніву під час перевірок, що вимагає детального документування облікових рішень та обґрунтування податкових різниць.

З метою мінімізації негативних наслідків впровадження МСФЗ 17 та зниження облікових і податкових ризиків доцільно реалізувати комплекс узгоджених заходів на рівні державного регулювання, страхових компаній та професійного середовища:

1. Удосконалення нормативно-методичного забезпечення — детальні рекомендації НБУ щодо групування контрактів, оцінки ризикового коригування та розкриття інформації.

2. Адаптація податкового законодавства — гармонізація норм ПКУ з принципами МСФЗ 17, врегулювання тимчасових різниць.

3. Удосконалення облікової політики страховиків — чітке документування професійних суджень та методик оцінки.

4. Інтеграція бухгалтерського, актуарного та податкового обліку — спільні інформаційні системи бухгалтерського, актуарного та податкового обліку.

5. Розвиток кадрового потенціалу — міждисциплінарні програми підготовки та тренінги.

6. Підвищення податкової прозорості та превентивна взаємодія з органами контролю — попередні консультації з податковими органами.

Реалізація цих заходів дозволить знизити облікові та податкові ризики, підвищити якість фінансової звітності страховиків та забезпечити більш узгоджене функціонування бухгалтерського та податкового обліку в умовах застосування МСФЗ 17.

ВИСНОВКИ

Запровадження МСФЗ 17 є системною трансформацією бухгалтерського обліку страхових операцій, яка змінює економічну логіку формування доходів і фінансового результату страховиків. Водночас стандарт загострює проблему узгодження бухгалтерського та податкового обліку, формуючи нові податкові ризики та потребу в адаптації нормативно-методичного забезпечення. Ключові механізми (CSM, ризикове коригування, fulfilment cash flows) підвищують достовірність фінансової інформації, але ускладнюють методологію обліку та підвищують залежність від професійного судження.

Стандарт загострює проблему узгодження бухгалтерського та податкового обліку: відсутність адаптованих норм податкового законо-

давства формує тимчасові податкові різниці, ускладнює податкові розрахунки та підвищує ризики спорів.

Подолання цих проблем вимагає системного підходу: удосконалення нормативної бази, адаптація податкового законодавства, підвищення якості облікової політики та розвиток міждисциплінарних компетенцій фахівців. Реалізація таких заходів сприятиме зниженню облікових і податкових ризиків та підвищенню прозорості фінансової звітності.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з розробкою прикладних моделей узгодження бухгалтерського й податкового обліку страхових операцій за МСФЗ 17, а також із аналізом практики податкового контролю та судових спорів, що виникатимуть під час імплементації стандарту.

Література:

1. Бобиль В. В., Топоркова І.Г., Аберніхіна І.Г., Дронь М.А. Фінансово-економічна безпека страхових організацій в контексті регуляторних змін. Ефективна економіка. 2024. № 3. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/3298/3334>
2. Гетманченко І. В. Вплив міжнародних стандартів обліку на практику в Україні: переваги та виклики. Здобутки економіки: перспективи та інновації. 2024. №3. URL: <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/18>
3. Гуцайлюк А. І. Актуальні проблеми впровадження МСФЗ в Україні. Економіка і організація управління 2023. № 2. С. 87—92.
4. Дем'яненко Н. І. Внутрішній контроль і МСФЗ: сучасні реалії для українських підприємств. Вісник Київського національного економічного університету. 2023. № 5. С. 58—64.
5. Малишкін О., Ковтун Т. Податкові різниці з податку на прибуток крізь призму анкетного опитування бухгалтерів. Бухгалтерський облік і аудит. 2013. № 6. С. 35—39.
6. Міжнародний стандарт фінансової звітності 17 "Страхові контракти". Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 16.12.2025).
7. Панченко О. М., Мельник О.М. Фінансова звітність та план рахунків: напрямки гармонізації в умовах впровадження МСФЗ. Ефективна економіка. 2023. № 11. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/2523/2559>.
8. Сопко В. В., Калюга С. М. Трансформація бухгалтерського обліку в умовах переходу на МСФЗ. Облік і фінанси. 2019. № 3. С. 15—22.
9. Френзель В., Слюніна Т. Оптимізація діяльності страхового сектору через впровадження ефективної системи внутрішнього аудиту. Економіка та суспільство. 2021. № 31. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/699/672>.

References:

1. Bobyl', V. V. Toporkova, I.H. Abernikhina, I.H. and Dron', M.A. (2024), "Financial and economic security of insurance organizations in the context of regulatory changes", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 1, available at: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/3298/3334> (Accessed 8 November 2025).
2. Hetmanchenko, I. V. (2024), "Impact of international accounting standards on practice in Ukraine: advantages and challenges", *Zdobutki ekonomiki: perspektivi ta innovaciyi*, [Online], vol. 3, available at: <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/18> (Accessed 27 November 2025).
3. Hutsajliuk, L.I. (2023), "Current problems of implementing IFRS in Ukraine", *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, vol. 2, pp. 87—92.
4. Dem'ianenko, N. I. (2023), "Internal control and IFRS: modern realities for Ukrainian enterprises", *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu*, vol. 5, pp. 58—64.
5. Malyskin, O. and Kovtun, T. (2013), "Tax differences in corporate income tax through the lens of a questionnaire survey of accountants", *Bukhhalters'kyj oblik i audit*, vol. 6, pp. 35—39.
6. Ministry of Finance of Ukraine (2017), "International Financial Reporting Standard 17 "Insurance contracts"", available at: <https://mof.gov.ua> (Accessed 16 December 2025).
7. Panchenko, O. M. and Mel'nyk, O.M. (2023), "Financial reporting and chart of accounts: directions of harmonisation in the context of implementation of IFRS", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 11, available at: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/2523/2559> (Accessed 25 December 2025).
8. Sopko, V. V. and Kaliuha, S. M. (2019), "Transformation of accounting in the context of transition to IFRS", *Oblik i finansy*, vol. 3, pp. 15—22.
9. Frenzel', V. and Sliunina, T. (2021), "Optimization of the insurance sector through the introduction of an effective system of internal audit", *Ekonomika ta suspil'stvo*, [Online], vol. 31, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/699/672>. (Accessed 25 December 2025).

Стаття надійшла до редакції 07.01.2026 р.